

گزارشی از کتاب «الروضات النضرات» نوشته آیت الله نمازی در فقهه

*حسن نمازی

چکیده: علامه نمازی شاهروdi، یک دوره فقه استدلالی به نام "الروضات النضرات" نوشته که تاکنون به چاپ نرسیده است. نگارنده بر اساس نسخه خطی، به معرفی فصول و روش تأییف و ویژگی‌های کتاب می‌پردازد.

کلیدواژه‌ها: نمازی شاهروdi، علی / کتاب‌شناسی / الروضات النضرات [کتاب] / فقه شیعه .

از جمله آثار مهم علمی علامه نمازی شاهروdi -که تاکنون منتشر نشده است - موسوعه‌فقهی ایشان است، موسوعه‌ای که قبل از سن ۳۰ سالگی و بعد از کسب اجازه فقاهت و اجتهاد از استاد بزرگوار خویش علامه عظیم الشأن مرحوم آیت الله میرزا مهدی اصفهانی شروع به تأییف آن نموده است. این موسوعه فقهی -که از جانب مؤلف به «الروضات النضرات فی الفقه المستفاد من الآیات والروایات» نامگذاری شده است - مشتمل بر ابواب عبادات و اکثر ابواب معاملات می‌باشد.

گزارش اجمالی روضات بدین قرار است:

١. کتاب الطهارة
٢. کتاب الصلاة

---

*. مدرس حوزه علمیه تهران، فرزند آیت الله نمازی.

۳. كتاب الصّوم

۴. كتاب الحجّ

۵. كتاب الخمس والإنفال

۶. كتاب الزّكاة

۷. كتاب المتأخر

۸. كتاب الاجارة، این کتاب را مؤلف وقتی عازم سفر حجّ بوده، در ایام اقامتش در تهران در منزل فرزندش تألیف نموده است. و این خود دلالت بر تضلع و تسلط کامل مرحوم علّامه نمازی به فقه و روایات فقهی دارد.

۹. كتاب الربّا

۱۰. كتاب الصرف

۱۱. كتاب التّنكاح

۱۲. كتاب الطّلاق

۱۳. كتاب الوقف

۱۴. كتاب احكام الارضين

۱۵. كتاب اللّقطة

۱۶. كتاب السبق و الرماية

۱۷. كتاب الحوالة

۱۸. كتاب الشركة

۱۹. كتاب الصّمان

۲۰. كتاب الوکالة

۲۱. كتاب الصيد و الذبائح

۲۲. كتاب الایمان و النذور

۲۳. كتاب الوصيّة

۲۴. كتاب المواريث

٢٥. كتاب القضاء

٢٦. كتاب الشهادات

٢٧. كتاب الحدود

مرحوم علامه نمازی در بیشتر این ابواب، به بررسی و شرح مبسوط فروع و مسائل مربوطه پرداخته و اندکی از آنها نیز ناقص و ناتمام مانده است. مؤلف روضات النضرات غیر از این موسوعه فقهی، آثار دیگری نیز در فقه دارد، که از آنهاست: «شرط التکلیف» که این کتاب در زمان حیات استاد بزرگوارش وبا نقل بعضی عبارات مرحوم میرزا - از رساله‌ای که به همین عنوان تألیف نموده بودند - تدوین یافته است. «اصالة الحلة والطهارة» و «حواشی بر الحدائق الناظرة»

امتیازات فقهی مرحوم علامه نمازی

خصوصیات علمی این موسوعه و امتیازات فقهی مرحوم علامه نمازی را نمی‌توان در این مقاله بیان نمود و نیاز به بحث‌هایی گسترده و مفصل برای اهل فن دارد. در عین حال اشاره‌ای خیلی مختصر به بعضی از امتیازات فقهی این فقیه وارسته می‌نماییم.

۱. تتبع و اشراف کم‌نظیر بر روایات

علامه نمازی شخصیتی بود که عمر خویش را در تعلیم و تعلم و نظر دقیق در اخبار اهل بیت علیهم السلام سپری کرده بود و در این راستا موفق شده بود که پنج دوره کتاب شریف بحار الانوار را مطالعه و بررسی نماید و همین تبع چشمگیر و اشراف کم‌نظیر وی بر روایات هر باب، او را فقیهی دقیق النظر قرار داده بود.

۲. توجه به فطرت و فطريات

در نظر بسیاری از فقهاء امامیه توجه به فطرت و فطريات و عدم خروج از مرز عرف و عرفیات، از جمله اموری است که در فهم و استنباط احکام، مؤثر و دخیل است.

مرحوم نمازی از جمله فقيهانی است که به این حقیقت عنايتی خاص داشت و در عین حالی که روایات را با نظری بس دقیق و عمیق بررسی می‌نمود، فطرت و

عرف را مرجعی مهم و اساسی در فقه الحدیث می‌دانست.

۳. عنایت به تقسیم روایات به دو بخش افتائی و تعلیمی

تقسیم روایات به افتائیه و تعلیمیه و ضرورت تفریق بین این دو طائفه از روایات و اختصاص هر یک به احکامی خاص به خود و ارتباط مباحث مهمه‌ای از علم اصول با این مطلب، از جمله مسائل جدیدی است که مرحوم میرزای اصفهانی در جلسات درس خود به طور مبسوط و دقیق برای شاگردان خویش تبیین می‌نمودند. مرحوم نمازی در این زمینه از استاد خود استفاده فراوان کرده و استنباط و نظرات فقهی خود را بر این اساس بنا نهاده است.

۴. توجّه به معاریض واردہ در کلام ائمه علیهم السلام

توجّه به لحن و معارض کلام معصومین علیهم السلام که در روایات متعددی به آن اشاره شده است^۱ مبنا و اساس مهم دیگری است که مرحوم نمازی از محضر استاد بزرگوار خود فقیه اهل بیت علیهم السلام آیت الله میرزا مهدی اصفهانی (ره) استفاده برده و با بهره‌گیری از این اساس، وارد عرصه استنباط احکام شده است.

وی با شناخت و درایت معارض واردہ در کلام معصومین علیهم السلام موفق شده در موارد بسیاری که به عنوان اخبار معارضه شناخته شده حل تعارض نماید. آنچه به صورت اجمال گفته شد - خصوصاً امتیاز سوم و چهارم - فقط اشاره‌ای به بعضی امتیازات فقهی این فقیه متبادر بود که توضیح و تشریح آن، محتاج به تبیین و تدریس از ناحیه خبرگان و مطلعین بر این مبانی می‌باشد.^۲

والحمد لله كما هو أهلة و مستحقه.

۱. از جمله این حدیث: عن أبي عبدالله علیه السلام قال: حدیث تدرییه خیر من الف حدیث ترویه و لا يكون الرجل منكم فقيهاً حتى يعرف معارض کلامنا و ان الكلمة من کلامنا يخرج على سبعين وجهًا لنا في جميعها المخرج. (معانی الاخبار، ص ۲)

۲. مقدم بر این ضرورت، لزوم چاپ و نشر این مجموعه است که امیدواریم فرزندان مرحوم آیت الله نمازی به این مهم اقدام کنند. (ویراستار)